

Η κρίση δεν θα περάσει γρήγορα ούτε αντιμετωπίζεται εύκολα

Media: ΣΕΛΦ ΣΕΡΒΙΣ Page: 32-34 Published at: 30-09-2022
Author: Surface: 1347.08 cm² Circulation: 0
Subjects:

ΝΙΚΟΣ ΒΕΤΤΑΣ, ΙΟΒΕ

Η κρίση δεν θα περάσει γρήγορα ούτε αντιμετωπίζεται εύκολα

Για την υπέρβαση της κρίσης δεν αρκούν επί μέρους μέτρα, αλλά απαιτείται ισορροπία ανάμεσα στη στήριξη νοικοκυριών κι επιχειρήσεων από τη μια πλευρά και οικονομίας από την άλλη, τονίζει ο καθηγητής Νίκος Βέττας, γενικός διευθυντής του ΙΟΒΕ.

Όπως λέει, «εκτός τυπικής εποπτείας η χώρα μας πλέον, αλλά εντός ευρωπαϊκού πλαισίου και σε μια επικίνδυνη παγκόσμια συγκυρία, είναι κρίσιμο να εφαρμόζει πολιτικές που υποστηρίζουν συστηματικά τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης», μέσω μεταρρυθμιστικών τομών στην πραγματική οικονομία, που προσελκύουν επενδύσεις και ευνοούν την άνοδο της παραγωγικότητας και των εξαγωγών.

Η αγορά των FMCG θα συνεχίσει να βρίσκεται υπό πίεση για «πολλούς μήνες», εκτιμά ο κ. Βέττας, εξηγώντας ότι όσο δεν τιθασεύεται ο πληθωρισμός, θα μειώνεται το πραγματικό εισόδημα των νοικοκυριών και θα υποχωρεί η ζήτηση.

σελφ σέρβις: Κατά πόσο η ολοκλήρωση της μεταμνημονιακής εποπτείας μπορεί να λειτουργήσει σαν αντίβαρο στις πιέσεις που δέχεται η ελληνική οικονομία στη δυσμενή διεθνώς συγκυρία;

Νίκος Βέττας: Η κατάσταση στην παγκόσμια οικονομία πράγματι εγκυμονεί κινδύνους. Ειδικότερα στις ευρωπαϊκές οικονομίες το επόμενο διάστημα αναμένεται περαιτέρω επιβράδυνση. Η ενεργειακή κρίση μάλλον θα οξυνθεί περαιτέρω πριν υπάρξει κάποια λύση. Η αποκλιμάκωση του πληθωρισμού αναμένεται αργή, ενώ τα επιτόκια θα αυξάνονται και η αβεβαιότητα θα εντείνεται. Σε αυτό το πλαίσιο και η δική μας οικονομία θα συνεχίσει να δέχεται σημαντικές πιέσεις, αισθητές πιο άμεσα στα νοικοκυριά, κυρίως λόγω της αύξησης του κόστους διαβίωσης, αλλά και στις επενδύσεις, όπως και στις εξαγωγές που είναι αναγκαίες για την ανάπτυξη.

Αξιολογώντας το πρόσφατο παρελθόν, η ελληνική οικονομία βρέθηκε υπό πίεση για εξαιρετικά μεγάλο χρονικό διάστημα ως αποτέλεσμα οικονομικών ανισορροπιών αλλά και της ακραίας αβεβαιότητας, η οποία

επέτεινε τα προβλήματα πολύ περισσότερο απ' όσο σε άλλες χώρες της περιφέρειας της Ευρωζώνης, που επίσης είχαν πρόβλημα. Η ενισχυμένη εποπτεία ήταν τυπικά ο επίλογος των τριών διαδοχικών προγραμμάτων διάσωσης και προσαρμογής. Σχεδόν δώδεκα χρόνια, με τον ένα ή τον άλλο τρόπο, επί μέρους μέτρα πολιτικής έπρεπε να έχουν την έγκριση των θεσμών, ευρωπαϊκών και μη, σε αντάλλαγμα για τη στήριξη που μας παρέιχαν. Η σταδιακή βελτίωση πλευρών της οικονομίας μας και η άμβλυση της αβεβαιότητας στη συνέχεια, όπως και η ολοκλήρωση των τυπικών (βάσει των μνημονίων) υποχρεώσεών μας, ήταν στοιχεία θετικά για την επαναφορά της οικονομίας σε ανοδική πορεία, με ευνοϊκότερες προοπτικές γι' αυτήν.

Η συσσωρευμένη συρρίκνωση του ΑΕΠ μετά το 2010 δημιουργεί τη βάση για ταχύτερη ανάπτυξη, καθώς η οικονομία είχε συμπιεστεί ακραία. Με σταδιακή μείωση της ανεργίας και του επενδυτικού κενού, μπορεί να επιτευχθεί μεγέθυνση υψηλότερη από ό,τι σε πολλές άλλες ευρωπαϊκές οικονομίες. Αυτό δεν σημαίνει ότι μια συστηματική πορεία ανάπτυξης είναι εξασφαλισμένη ούτε πως έχουν διορθωθεί όλες οι βασικές χρόνιες αδυναμίες μας και ελλείμματα. Η οικονομία μας έχει υψηλό δημόσιο χρέος, δεν έχει ακόμη κερδίσει την επενδυτική βαθμίδα και χρηματοδοτείται σχετικά ακριβά. Σήμερα εκτός τυπικής εποπτείας, αλλά εντός ευρωπαϊκού πλαισίου και σε μια επικίνδυνη παγκόσμια συγκυρία, είναι κρίσιμο

να εφαρμόζονται πολιτικές που υποστηρίζουν συστηματικά τους υψηλούς ρυθμούς ανάπτυξης. Εκτός των άλλων, απαιτείται σε όλο το επόμενο διάστημα η αύξηση επενδύσεων και εξαγωγών και η προσεκτική διαχείριση του δημόσιου ταμείου.

ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ Η ΑΥΞΗΣΗ ΤΗΣ ΑΝΤΑΓΩΝΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΞΑΓΩΓΩΝ

σ. σ.: Η προσοδοφόρα τουριστική σεζόν φέτος σε τι βαθμό εκτιμάτε πως μπορεί να αμβλύνει τις συνέπειες από την επιδείνωση του ελλείμματος του εμπορικού ισοζυγίου της χώρας;

Ν. Β.: Αναμφίβολα η πολύ καλή πορεία του τουρισμού φέτος αποτελεί μια θετική εξέλιξη για την οικονομία, δείχνει την ελκυστικότητα της χώρας ως τουριστικού προορισμού και εξισορροπεί τις ισχυρές πιέσεις στο εμπορικό ισοζύγιο. Οφείλουμε, όμως, δυο υποσημειώσεις. Πρώτον, ότι οι προκλήσεις αναφορικά με τον εισερχόμενο τουρισμό το 2023 θα είναι μεγαλύτερες, καθώς τα εισοδήματα στις ευρωπαϊκές χώρες θα είναι χαμηλότερα, ενώ δεν θα υπάρχει η αντίδραση της συσσωρευμένης ζήτησης μετά την πανδημία. Άρα είναι κρίσιμο να υπάρξει βελτίωση των υποδομών και επενδύσεις στην ανάπτυξη της ποιότητας των προσφερόμενων τουριστικών υπηρεσιών, ώστε το θετικό κύμα να συνεχιστεί. Δεύτερον, ότι για τη συστηματική σταθερότητα του εμπορικού ισοζυγίου της χώρας είναι κρίσιμη και η ανάπτυξη ενός δεύτερου

ισχυρού πυλώνα, με εξαγωγές προϊόντων, ειδικότερα όσων προέρχονται από τη μεταποίηση και ενσωματώνουν καινοτομίες. Συνολικά υπάρχει μεγάλο περιθώριο αύξησης των εξαγωγών μας όσον αφορά και τον τουρισμό ή άλλες υπηρεσίες και τα προϊόντα. Η ελληνική οικονομία έχει διαχρονικά χαμηλή ανταγωνιστικότητα και μικρό μερίδιο εξαγωγών συνολικά, χαρακτηριστικά που οφείλονται στη θεσμική λειτουργία της και στην υστέρηση των παραγωγικών επενδύσεων. Η πρόοδος σε αυτούς τους δυο τομείς εφεξής είναι προϋπόθεση για την ισχυρή ανάπτυξη.

ΤΑ ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΚΑ ΠΕΡΙΘΩΡΙΑ ΕΙΝΑΙ ΠΛΕΟΝ ΠΟΛΥ ΜΙΚΡΑ

σ. σ.: *Μολονότι η ευρωπαϊκή οικονομία παραμένει σε τροχιά ανάπτυξης, έστω επιβραδυνόμενη, πληθαίνουν οι προειδοποιήσεις για τον κίνδυνο του στασιμοληθωρισμού. Τις συμμαρίζετε;*

Ν. Β.: Η υστέρηση της ευρωπαϊκής οικονομίας έχει στοιχεία που την ακολουθούν από βάθος χρόνου, καθώς διαπιστώνονται ελλείμματα αφενός στην ανταγωνιστικότητα της και αφετέρου στην πραγματοποίηση επενδύσεων που στηρίζουν την καινοτομία και το ανθρώπινο κεφάλαιο. Άλλωστε, μη συμβατικά μέτρα νομισματικής πολιτικής ήδη εφαρμόστηκαν για αξιοσημείωτα μακρύ χρονικό διάστημα. Στη διετία της πανδημίας εμφανίστηκαν ακραίες ανισορροπίες στην παραγωγή και τη ζήτηση, αλλά και στα δημοσιονομικά των κρατών. Γι' αυτό, άλλωστε, αναλήφθηκαν πρωτοφανείς πρωτοβουλίες κοινών ευρωπαϊκών προγραμμάτων, όπως το Ταμείο Ανάκαμψης. Στη συνέχεια, όμως, αντί επούλωσης των πληγών, ακολούθησε η έξαρση της γεωπολιτικής αβεβαιότητας, εκδηλώθηκε καταιγίδα στις αγορές ενέργειας και ενέσκηψε ο πολύ υψηλός κι επικίνδυνος πληθωρισμός. Συνολικά η κρίση δεν θα περάσει γρήγορα, ούτε αντιμετωπίζεται εύκολα με επιμέρους μέτρα πολιτικής. Η νομισματική πολιτική στην Ευρώπη οφείλει να στραφεί στην τιθάσευση του πληθωρισμού. Διακινδυνεύει, όμως, την εξώθηση των οικονομικών στην ύφεση. Τα δημοσιονομικά περιθώρια είναι πλέον πολύ μικρά, δεδομένων των πρόσφατων μεγάλων ελλειμμάτων και της ανόδου του κόστους χρηματοδότησης. Όσο για τις δομικές μεταρρυθμίσεις, που θα αύξαναν την παραγωγικότητα και τα ει-

Η ελληνική οικονομία έχει διαχρονικά χαμηλή ανταγωνιστικότητα και μικρό μερίδιο εξαγωγών, λόγω της θεσμικής λειτουργίας της και της υστέρησης των παραγωγικών επενδύσεων. Η πρόοδος σε αυτούς τους τομείς είναι προϋπόθεση για την ισχυρή ανάπτυξη

σοδήματα μεσοπρόθεσμα, προϋποθέτουν αξιοπιστία και πολιτικό κεφάλαιο, που σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες έχει αναλωθεί. Δύσκολα μπορεί να περιγράψει κανείς πώς στο επόμενο διάστημα δεν θα υπάρξει μείωση των πραγματικών εισοδημάτων στην Ευρώπη. Οι εκτιμήσεις συντείνουν στο ότι το 2023 –με βάση το κεντρικό σενάριο– ο ρυθμός μεγέθυνσης της ευρωπαϊκής οικονομίας θα είναι μεν θετικός αλλά χαμηλός και πως ο πληθωρισμός θα αποκλιμακώνεται μόνο σταδιακά, παραμένοντας υψηλός. Το εάν ή, μάλλον, σε ποιο βαθμό θα εκδηλωθεί οικονομική ύφεση, εξαρτάται από το πόσο

γρήγορα θα βρεθεί λύση στο ενεργειακό πρόβλημα και από το πότε θα σταματήσει η ρωσική εισβολή στην Ουκρανία, που είναι φυσικά από τις κύριες συνιστώσες του συνολικού προβλήματος.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

σ. σ.: *Ποιες εκτιμάτε ότι θα είναι οι επιπτώσεις της ανόδου των επιτοκίων και του «σφιξιμίας» της νομισματικής πολιτικής (μέτρα αναπόφευκτα για κάποιους αναλυτές πλην αξιολογούμενα ως «δίκικο μαχαίρι») ως προς*

Άνοδος επιτοκίων: Το κύριο ζητούμενο είναι να δείξει η νομισματική πολιτική αξιοπιστία και ότι έχει τον έλεγχο της πορείας της οικονομίας, ώστε οι προσδοκίες για το μέλλον να έχουν σταθερότητα

το σκοπούμενο της εφαρμογής τους) για τη χρηματοδότηση των επιχειρήσεων, τη διενέργεια επενδύσεων και τη διόγκωση του ιδιωτικού χρέους;

Ν. Β.: Η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα ήδη κινείται δυναμικά με άνοδο των επιτοκίων, κάτι που αναπόφευκτα θα επιβραδύνει την οικονομική δραστηριότητα, ιδίως εφόσον ο σημερινός πληθωρισμός οφείλεται σε σημαντικό βαθμό και στην υστέρηση της προσφοράς. Σίγουρα ένα περιβάλλον ύφεσης και υψηλών επιτοκίων επιδρά αρνητικά στις επενδύσεις. Η αύξηση των επιτοκίων θα έχει επιπτώσεις, τόσο στις επιχειρήσεις όσο και στα νοικοκυριά, όχι απαραίτητα μεγάλες όμως. Το κύριο ζητούμενο είναι να δείξει η νομισματική πολιτική αξιοπιστία κι ότι έχει τον έλεγχο της πορείας της οικονομίας, ώστε οι προσδοκίες για το μέλλον να έχουν σταθερότητα. Εξάλλου, ας μην ξεχνάμε ότι για σημαντικό χρονικό διάστημα τα επιτόκια στην Ευρωζώνη ήταν αρνητικά, στο πλαίσιο των έκτακτων μέτρων αντιμετώπισης της πανδημίας. Έτσι, η αύξηση των επιτοκίων ως ένα βαθμό έρχεται να τερματίσει μια μη συμβατική νομισματική πολιτική. Επίσης ο αυξημένος πληθωρισμός έχει και μια θετική καταρχήν επίδραση σε όσους έχουν χρέος, δημόσιο ή ιδιωτικό, καθότι μειώνει το πραγματικό του μέγεθος. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να τονιστεί ότι η οικονομική πολιτική δεν εξαντλείται στο νομισματικό σκέλος, αλλά πως είναι κρίσιμο να υπάρχουν και μεταρρυθμιστικές τομές στην πραγματική οικονομία, οι οποίες θα υποστηρίξουν την άνοδο της παραγωγικότητας και των επενδύσεων. Ειδικότερα στην περίπτωση της χώρας μας κρίσιμη για την ενίσχυση της απασχόλησης και των εισοδημάτων είναι η σημαντική άνοδος των επενδύσεων, κάτι που απαιτεί ουσιαστικές και συνεχιζόμενες μεταρρυθμίσεις. Το στοιχείο για την Ελλάδα είναι η εφαρμογή πολιτικών που θα την κα-

ταστήσουν πόλο έλξης διεθνών επενδυτικών κεφαλαίων και ανθρώπων.

ΘΕΜΑ ΙΣΟΡΡΟΠΙΑΣ, ΡΕΑΛΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΟΤΗΤΑΣ

σ. σ.: Το ενεργειακό και ο πληθωρισμός εντείνουν την αγωνία επιχειρήσεων και νοικοκυριών. Ποιες είναι κατά την άποψή σας οι ενδεικνυόμενες πολιτικές ανάσχεσης των επιπτώσεών τους στην παραγωγή και τη ζήτηση και τι θα έπρεπε να αποφευχθεί;

Ν. Β.: Τόσο ο πληθωρισμός όσο και το ενεργειακό πρόβλημα έχουν πρωτίστως μια ευρωπαϊκή διάσταση. Δεν μπορεί να υπάρξουν τοπικές λύσεις ει μόνον προσπάθειες αντιμετώπισης και μετριασμού των επιπτώσεων. Στην αύξηση των εισοδημάτων ασφαλώς βοηθούν οι αυξήσεις μισθών και συντάξεων, οι μειώσεις φόρων και οι άμεσες επιδοτήσεις. Όμως, τέτοιες πολιτικές έχουν φυσικά και κόστος, καθώς, υποδαυλίζοντας ενδεχομένως τον πληθωρισμό, τελικά θα μειώνουν τα πραγματικά εισοδήματα ή θα αποσταθεροποιούν το δημόσιο ταμείο προς βλάβην της οικονομίας. Χρειάζεται λοιπόν μια σωστή ισορροπία μεταξύ των επιμέρους μέτρων. Η οικονομική πολιτική έχει περισσότερες πιθανότητες να πετύχει, εάν κινείται βάσει δύο αρχών: Πρώτον, της σαφήνειας, του ρεαλισμού και της μη υποβάθμισης των δυσκολιών. Σχετικώς, όμως, σήμερα διαπιστώνεται ένα έλλειμμα σχεδιασμού και επικοινωνίας τέτοιων πολιτικών στην Ευρώπη, καθώς διαφορετικές πλευρές εκπέμπουν αντιφατικά μηνύματα, άλλοτε εφησυχασμού κι άλλοτε ακραίας επικινδυνότητας. Δεύτερον, της ισορροπίας ανάμεσα στη στήριξη νοικοκυριών και επιχειρήσεων σήμερα και την ενίσχυση της οικονομίας αύριο –στο πλαίσιο της, πάντως, είναι απαραίτητη η αλλαγή υποδείγματος στην κατεύθυνση της εξωστρέφειας και της καινοτόμου παραγω-

γής, και προϋποθέτει όχι πάντα πολιτικά ευχάριστες επιλογές, που πρέπει, ωστόσο, να γίνουν στη συγκυρία των δυσκολιών.

ΜΕΙΩΜΕΝΗ ΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΠΟΛΛΟΥΣ ΜΗΝΕΣ ΑΚΟΜΑ

σ. σ.: Ποιες είναι οι εκτιμήσεις του IOBE για τις προοπτικές της οργανωμένης λιανικής των FMCG και των προμηθευτών της; Ήδη ο όγκος των πωλήσεων εμφανίζει συρρίκνωση, ενώ τον τζίρο τον συντηρεί ο πληθωρισμός. Πιστεύετε ότι η σχετική τάση θα ενταθεί;

Ν. Β.: Ο κλάδος πέρασε μια ιδιαίτερα ενδιαφέρουσα περίοδο τη διετία της πανδημίας, με πρωτοφανή χαρακτηριστικά, που ανέδειξαν προκλήσεις κι ευκαιρίες, οδηγώντας σε σημαντικό βαθμό στον μετασχηματισμό του εσωτερικά, με την εφαρμογή νέων τεχνολογιών, αλλά και εξωτερικά στη σχέση του με προμηθευτές και πελάτες. Σήμερα στον ορίζοντα υπάρχει η μείωση του καταναλωτικού εισοδήματος άρα και της ζήτησης, συνοδευόμενη από πληθωρισμό που δεν θα υποχωρήσει εύκολα. Η τάση αυτή, όπως αναμένεται, θα διατηρηθεί το 2023, συνυπάρχοντας με τις τάσεις μετασχηματισμού του κλάδου. Όμως υπάρχουν σημαντικά τμήματα του λιανικού εμπορίου, που ξεπέρασαν τις δυσκολίες της τελευταίας διετίας και προσαρμόστηκαν στις νέες συνθήκες, εκδηλώνοντας θετικές προσδοκίες. Οι κυρίαρχες τάσεις είναι δύο: Πρώτον, η ενίσχυση των αγορών από απόσταση και η κατάργηση των συνόρων μεταξύ συγκεκριμένων τμημάτων της αγοράς, καθώς πλέον γίνεται ευκολότερο να γίνονται συνδυαστικά οι αγορές ή μέσα από πλατφόρμες ή χώρους πωλήσεων μικτής χρήσης. Δεύτερον, εκδηλώνεται μια στροφή στα προϊόντα ιδιωτικής ετικέτας από αγοραστές που αναζητούν οικονομικότερα προϊόντα. Αυτές οι τάσεις παντού στον κόσμο, όπως και στη χώρα μας, συνοδεύονται από σημαντικές αλλαγές στις επιχειρηματικές δομές και το ιδιοκτησιακό καθεστώς των επιχειρήσεων, μέσω εξαγορών και συγχωνεύσεων, οι οποίες αναμένεται ότι θα συνεχιστούν. Η μείωση του όγκου πωλήσεων είναι ασφαλώς απόρροια της μείωσης του πραγματικού εισοδήματος πολλών νοικοκυριών και δεν αναμένεται ότι θα αναστραφεί τους επόμενους πολλούς μήνες –όσο, τουλάχιστον, δεν τίθεται υπό έλεγχο ο πληθωρισμός και το κόστος ενέργειας. ●